

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ**

ПРОГРАМА

та методичні вказівки

**до вивчення дисципліни «Латинська мова» для студентів
спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.041 Германські мови та
літератури (переклад включно), перша - англійська
(бакалаврський рівень)**

УДК 811.124

Програма та методичні вказівки до вивчення дисципліни «Латинська мова» для студентів спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська (бакалаврський рівень) / Укл. Г. М. Пасько. – Дніпро: НМетАУ, 2019. – 48 с.

Викладені програма та методичні вказівки з дисципліни «Латинська мова», наведені перелік тем практичних занять та завдання для самостійної роботи, ключові питання для аналізу та засвоєння лексико-граматичних явищ латинської мови, список рекомендованої літератури.

Призначена для студентів спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська (бакалаврський рівень).

Друкується за авторською редакцією.

Укладач Г. М. Пасько, канд. філол. наук, доц.

Відповідальна за випуск В.В. Прутчикова, канд. філол. наук, доц.

Рецензент Л. М. Ткач, канд. філол. наук, доц. (НМетАУ)

Підписано до друку ____ 2019. Формат 60x84 1/16. Папір друк. Друк плоский.

Облік.-вид. арк. 2,17. Умов. друк. арк. 2,15. Замовлення № 219.

Національна металургійна академія України
49600, Дніпро, пр. Гагаріна, 4

Редакційно-видавничий відділ НМетАУ

1. ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Латинська мова» є сукупність лексико-граматичних засобів, необхідних для вивчення граматики латинської мови та засвоєння необхідного мінімуму латинських слів та крилатих висловів.

Мета вивчення дисципліни – розширення загальнолінгвістичного кругозору студентів, формування і розвиток наукового підходу до вивчення сучасних живих мов, зокрема англійської, через зіставлення з латиною.

Завданнями навчальної дисципліни є формування знань відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця, а саме:

формування системного уявлення про фонетичний, лексичний та граматичний лад латинської мови;

вироблення навичок і вмінь лексико-граматичного аналізу текстів латинською мовою; засвоєння основних принципів перекладу з латинської мови на українську зі словником.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

Знати:

- фонетичний мінімум латинської мови;
- лексико-граматичний мінімум латинської мови;
- принципи роботи з двомовними латинсько-українськими словниками.

Вміти:

- читати тексти латинською мовою;
- аналізувати латинські іменники, прикметники, числівники, дієслова;
- виконувати адекватний письмовий переклад текстів з латинської мови на українську зі словником;
- зіставляти сучасні живі мови з латинською мовою з точки зору їх фонетичної, лексичної і граматичної будови.

Критерії успішності – отримання позитивної оцінки при написанні модульних контрольних робіт та усному опитуванні.

Засоби діагностики успішності навчання – комплекти контрольних робіт, екзаменаційна підсумкова робота.

Зв'язок з іншими дисциплінами – курс «Латинська мова» є ключовим для вивчення таких дисциплін, як «Вступ до мовознавства», «Практичний курс англійської мови», «Практична граматики англійської мови», «Порівняльна лексикологія англійської та української мов», «Історія англійської мови».

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛАТИНСЬКА МОВА» для студентів спеціальності 035.041 – Філологія

Опис дисципліни навчального курсу

Загальна характеристика навчальної дисципліни	Спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Тип навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS: 3 Кількість модулів: 3 Загальна кількість годин на вивчення дисципліни: 90 з них: лекційних: 0 практичних: 40 самостійна робота студента: 50 Кількість аудиторних годин на тиждень: 5 Кількість годин самостійної роботи студента на тиждень: 6,25	Шифр та назва спеціальності Спеціальність: 035 Філологія Спеціалізація: Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська. Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки» Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»	Назва циклу навчального плану Обов'язкова Денна форма навчання Нормативна Курс: I Семестр: I, чверть I Вид контролю: екзамен

Розподіл навчальних годин (Денна форма навчання)

	Усього	Чверті
		I
Усього годин за навчальним планом, у тому числі:	90	90
Аудиторні заняття, з них:	40	40
Практичні	40	40

Самостійна робота, у тому числі при: підготовці до аудиторних занять	50	50
підготовці до модульних контрольних робіт (екзамену)	20	20
опрацюванні розділів програми, які не викладаються на лекціях	9	9
Заходи семестрового контролю	21	21
		екзамен

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Практичний курс 40 год.

	Тема та її зміст	Годин
1	Фонетична будова латинської мови. Алфавіт. Фонетика. Правила вимови.	2
2	Граматичні категорії іменника. Категорії роду, числа та відмінка.	2
3	Дієслово в латинській мові. Типи відмінювання дієслів. Основні форми дієслова. Теперішній час дійсного способу активного стану.	2
4	Перша відміна іменників. Особливості відмінювання іменників першої відміни.	2
5	Наказовий спосіб латинського дієслова. Утворення наказового способу дієслова в латинській мові.	2
6	Друга відміна відмінювання іменників і прикметників. Особливості відмінювання латинських іменників і прикметників за другою відміною.	2
7	Прийменники в латинській мові. Особливості вживання прийменників в латинській мові.	2
8	Минулий час недоконаного виду дійсного способу активного стану. Правила утворення минулого часу недоконаного виду дійсного способу активного стану в латинській мові.	2
9	Майбутній час (перший) дійсного способу активного стану. Правила утворення майбутнього часу (першого) дійсного способу активного стану в латинській мові.	2
10	Четверта відміна іменників. Особливості утворення четвертої відміни іменників в латинській мові.	2

11	П'ята відміна іменників. Правила утворення п'ятої відмини іменників в латинській мові.	2
12	Пасивний стан часів системи інфекта. Особливості утворення пасивного стану часів системи інфекта в латинській мові.	2
13	Неозначена форма теперішнього часу пасивного стану. Особливості вживання неозначеної форми теперішнього часу пасивного стану в латинській мові.	2
14	Ступені порівняння прикметників в латинській мові. Звичайний, вищий та найвищий ступені порівняння латинських прикметників.	2
15	Минулий час доконаного виду дійсного способу активного стану. Часи системи перфекта. Утворення минулого часу доконаного виду дійсного способу активного стану в латинській мові.	2
16	Давноминулий час дійсного способу активного стану. Особливості утворення давноминулого часу дійсного способу активного стану в латинській мові.	2
17	Майбутній час доконаного виду дійсного способу активного стану. Утворення майбутнього часу доконаного виду дійсного способу активного стану в латинській мові.	2
18	Пасивний стан часів системи перфекта. Утворення пасивного стану часів системи перфекта в латинській мові.	2
19	Відмінювання числівників. Особливості відмінювання числівників в латинській мові. Кількісні і порядкові числівники.	2
20	Герундій. Особливості утворення і вживання герундія в латинській мові.	2

**ОПРАЦЮВАННЯ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ, ЯКІ НЕ ВИКЛАДАЮТЬСЯ
НА ЛЕКЦІЯХ – 21 год.**

№ з/п	Назва теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	Латинські крилаті вислови. Опрацювання крилатих висловів для вивчення напам'ять [8, с. 7-11; 13].	3
2	Відмінювання дієслова esse в теперішньому часі.	3

	Відмінювання дієслова <i>esse</i> в теперішньому часі в латинській мові [5, с. 32; 7, с. 15].	
3	Опрацювання текстів для перекладу та граматичного аналізу [5, с. 47-50].	6
4	Супін. Дієприкметник. Особливості утворення і вживання супіну і дієприкметника в латинській мові [7, с. 44; 75], [5, с. 192].	3
5	Займенники в латинській мові. Вказівні, означальні, відносні, питальні, неозначені, заперечні займенники в латинській мові [5, с. 45; 7, с. 82-85].	3
6	Неправильні дієслова в латинській мові. Особливості вживання неправильних дієслів в латинській мові [5, с. 260; 7, с. 96].	3

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота є складовою підготовки протягом навчального семестру. Метою самостійного опрацювання навчального матеріалу є опанування навичок роботи з основною і додатковою літературою, засвоєння лексико-граматичного мінімуму з дисципліни «Латинська мова», а також набуття і розвиток навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником. Передбачаються наступні види роботи:

- вивчення кожної теми курсу «Латинська мова» за навчально-методичною літературою;
- підготовка до практичних занять;
- виконання письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником;
- укладання словника латинських слів;
- виконання тестових завдань;
- підготовка до контрольних робіт і екзамену.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Бидная А.А. Латинский язык: учеб. пособие / А.А. Бидная, И.И. Груль, Г.Ч. Мазько. – Гродно: ГрГУ, 2013. – 165 с. – Режим доступа: http://ebooks.grsu.by/lat_jz/
2. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. Латинська мова. – К.: Вища школа, 1990. – 247 с.
3. Литвинов В.Д. Латинсько-український словник. – К.: Наука, 1998. – 712 с.
4. Мадзік Н.П. Латинська мова: Конспект лекцій. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2008. – 48 с.
5. Покровская З.А., Кацман Н.Л. Латинский язык: учеб. для вузов. – М.: Высш. шк., 1987. – 368 с.
6. Скорина, Л. П. Латинсько-український, українсько-латинський словник. – К.: Обереги, 2004. – 448 с.
7. Хоміцька З.М. Латинська мова. – Х.: Право, 2007. – 256 с.
8. Цыбульник Ю.С. Латинские крылатые выражения. – Х.: Фолио, 2006. – 256 с.

Додаткова література

9. Винничук Л. Латинский язык: самоучитель для студентов гуманитарных факультетов университетов. – М., 1975. – 368 с.
10. Гаврило Л. М. *Latinam discere*: навчальний посібник з латинської мови для студентів факультету іноземних мов. – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2003. – 101 с.
11. Латинский язык: учеб. для пед. институтов по специальности «Иностранный язык» / под ред. В. М. Ярхо, В. И. Лободы. – 7-е изд., стер. – М.: Высш. шк., 2002. – 384 с.

12. Литвинов В. Д. П'ятсот крилатих висловів. Тексти: латино-український словник / В. Д. Литвинов, Л. П. Скорина. – К.: Індоєвропа, 1993. – 320 с.
13. Лучканин С.М. Латинські сентенції (крилаті латинські вислови) з історико-літературним коментарем: навч. посіб. із вивч. латин. афоризмів для студ. Ін-ту філол. та іст. фак. Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – К.: Наук. світ», 2009. – 136 с. – Режим доступу: <http://lukl.kiev.ua/info/images/mat/Luchkanyn.pdf>
14. Мушак Ю. Ф. Латинська мова: підручник для студентів університетів. – Львів: Видавництво Львівського університету, 1964. – 252 с.
15. Оленич Р.М. Латинська мова: навч. посібн. / Р.М. Оленич, І.Р. Оленич, Б.В. Чернюх. – Львів: Світ, 2008. – 472 с.
16. Словник античної міфології / за ред. А. О. Білецького. – К.: Наук. думка, 1989. – 240 с.
17. Яковенко Н. М. Латинська мова: підручник / Н. М. Яковенко, В. М. Миронова. – К.: Знання, 2005. – 541 с.
18. Orberg H. B. *Lingua Latina Per Se Illustrata. Pars I: Familia Romana.* – Domus Latina, 2003. – 328 p.

5. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ, ЗМІСТ ТА ЗАВДАННЯ

Практичне заняття №1.

Тема. Фонетична будова латинської мови.

Мета: засвоєння фонетичних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання латинською мовою.

Короткі теоретичні відомості

1. Алфавіт. Фонетика. Правила вимови голосних і дифтонгів.
2. Вимова приголосних і буквосполучень.
3. Довгота і короткість звуків. Наголос.

Практичне завдання:

Виконання вправ для читання

Beāta, natūra, monstrāre, scientia, supĕrant, defendunt, humānus, disciplīna, discipūlus, insŭla, capiunt, amīcus, epistŭla, domīnus, amicitia, consilium, sapientia, magister, praesidium, monumentum, tenĕbrae, arātrum, relīquus, antīquus.

Практичне заняття №2.

Тема. Граматичні категорії іменника.

Мета: засвоєння морфологічних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Категорія роду іменника.
2. Категорія числа іменника.
3. Категорія відмінка іменника.

Практичне завдання:

Читання гімну Гаудеамус

Gaudeāmus

1. Gaudeāmus igītur,
Juvĕnes dum sumus!
Post jucundam juventūtem,
Post molestam senectūtem
Nos habēbit humus.

2. Ubi sunt, qui ante nos
In mundo fuĕre?
Transeas ad supĕros,
Transeas ad infĕros,
Hos si vis vidĕre!

3. Vita nostra brevis est,

Brevi finiētur;
Venit mors velocīter,
Rapit nos atrocīter,
Nemīni parcētur!

4. Vivat academia!
Vivant professōres!
Vivat membrum quodlibet!
Vivant membra quaelibet!
Semper sint in flore!

5. Vivant omnes virgīnes
Gracīles, formōsae!
Vivant et muliēres
Tenērae, amabīles,
Bonae, laboriōsae!

6. Vivat et res publīca
Et qui illam regunt!
Vivat nostra civītas,
Maecenātum carītas,
Qui nos hic protēgunt!

7. Pereat tristitia,
Pereant dolōres!
Pereat diabōlus,
Quivis antiburschius
Atque irrisōres!

Практичне заняття №3.

Тема. Дієслово в латинській мові.

Мета: засвоєння морфологічних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Типи відмінювання дієслів.
2. Основні форми дієслова.
3. Теперішній час дійсного способу активного стану. (Praesens indicativi activi).

Практичне завдання:

1. *Дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі дійсного способу активного стану в однині і множині.*

Vacare 1, temptare 1, docere 2, habere 2, vincere 3, defendere 3, dormire 4, servire 4.

2. *Граматичний аналіз і переклад речень з латинської мови на українську.*

1. Bene laboramus. 2. Cur male labōras? 3. Bene laborare debetis. 4. Si tacet, consentit. 5. Si tacent, consentiunt. 6. Cur male scribis? 7. Quid legis? 8. Legisne bene? 9. Bene legere debent. 10. Scribitne bene? 11. Bene scribere debet. 12. Cur male legis et scribis? 13. Cur male audis? 14. Semper bene discere debēmus. 15. Amatisne legere? 16. Cur legere non amant? 17. Quis interrōgat? 18. Quis respondet? 19. Interrogatis. 20. Respondemus. 21. Valetisne? 22. Valemus. 23. Valere cupimus. 24. Semper valere debetis. 25. Quid ibi struis? 26. Quid struunt? 27. Si bene discis, laudo. 28. Si bene laboratis, laudamus. 29. Veto. 30. Vetare non debes. 31. Vicare est cogitare. 32. Bis dal, qui cito dat. 33. Cogito, ergo sum. 34. Cum tacent, clamant.

Практичне заняття №4.

Тема. Перша відміна іменників.

Мета: засвоєння морфологічних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Іменники, що належать до першої відміни.
2. Особливості відмінювання іменників першої відміни.

Практичне завдання:

Провідміняти іменники першої відміни в однині і множині:

Stella, ae *f*, patera, ae *f*, patientia ae *f*, persona ae *f*.

Практичне заняття №5.

Тема. Наказовий спосіб латинського дієслова.

Мета: засвоєння лексико-граматичних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Утворення наказового способу дієслова в латинській мові в однині і множині (Imperativus).

Практичне завдання:

Грамматичний аналіз і переклад речень з латинської мови на українську.

1. Bene labora! 2. Bene disce! 3. Audi, scribe, lege! 4. Audite, scribite, legite!
5. Vale! 6. Valetе! 7. Vive valeque! 8. Noli taceret 9. Nolite tacere! 10. Nolite credere!
11. Cede! 12. Noli cedere! 13. Responde! 14. Respondete! 15. Nolite interrogare!
16. Festina lente. 17. Divide et impera! 18. Nota bene! (= NB!).

1. Noli tacere, si dicere debes. 2. Noli vetare: vetare non debes. 3. Responde, si interrogo.
4. Si interrogamus, respondete! 5. Nolite tacere, si respondere debetis. 6. Si nihil credis, male est.
7. Credo. 8. Bene facite, quod facitis. 9. Qui honeste vivit, bene

vivit. 10. Honestе vivere debetis. 11. Noli venire! 12. Frustra veniunt. 13. Venire non debent. 14. Nolite venire! 15. Noli cedere!

Практичне заняття №6.

Тема. Друга відміна відмінювання іменників і прикметників.

Мета: засвоєння морфологічних особливостей латинської мови.

Короткі теоретичні відомості

1. Іменники, що відносяться до другої відміни.
2. Особливості відмінювання латинських іменників і прикметників за другою відміною.
3. Порівняння першої і другої відмін.

Практичне завдання:

Провідмініайте словосполучення:

Lupus magnus, poeta clarus, magister justus, periculum magnum, femina pulchra.

Практичне заняття №7.

Тема. Прийменники в латинській мові.

Мета: засвоєння морфологічних особливостей латинської мови.

Короткі теоретичні відомості

1. Прийменники з акузативом.
2. Прийменники з аблятивом.

Практичне завдання:

Прочитайте та перекладіть вислови на українську мову. Визначте відмінок, з яким вживаються вжиті у них прийменники.

1. Per aspera ad astra. 2. Sine ira et studio. 3. In aqua scribis. 4. Ab ovo. 5. Post scriptum. 6. Inter utrumque vola! 7. Primus inter pares. 8. Aut cum scuto, aut in

scutoю 9. Ab actu ad potentiam. 10. Sub rosa. 11. Pro forma. 12. Pro memoria. 13. Pro et contra. 14. Deus ex machina.

Практичне заняття №8.

Тема. Минулий час недоконаного виду дійсного способу активного стану.

Мета: засвоєння лексико-граматичних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Утворення минулого часу недоконаного виду дійсного способу активного стану (*Imperfectum indicativi activi*).

Практичне заняття №9.

Тема. Майбутній час (перший) дійсного способу активного стану.

Мета: засвоєння лексико-граматичних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Особливості утворення майбутнього часу (першого) дійсного способу активного стану (*Futurum I (primum) indicativi activi*).

Практичне завдання:

Відмінювання дієслів у *Futurum I* в однині і множині

Amare, laborare 1; *docere, tacere* 2; *scribere, legere* 3; *audire, dormire* 4.

Практичне заняття №10.

Тема. Четверта відміна іменників.

Мета: засвоєння морфологічних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою.

Короткі теоретичні відомості

1. Особливості утворення четвертої відміни іменників в латинській мові.

Практичне завдання:

Провідміняти іменники четвертої відміни в однині і множині:

Fructus, us *m*, cornu, us *n*, status us *m*, visus us *m*, sensus us *m*,

Практичне заняття №11.

Тема. П'ята відміна іменників.

Мета: засвоєння морфологічних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Особливості утворення п'ятої відміни іменників в латинській мові.

Практичне завдання:

Провідміняти іменники п'ятої відміни в однині і множині:

Fides, fidei *f*, dies, diei *m, f*.

Прочитайте та перекладіть українською мовою текст *De animalibus*.

De animalibus.

Sunt multa genera animalium. Animalia vivunt et in terra, et in aqua, et in aere. Nam aliae bestiarum terrestres sunt, partim aquatiles, aliae quasi ancipites, in utraque sede viventes. Animalium marinorum maximus est cetus, delphinus – velocissimus. In regionibus Asiae et Africae terra marique rara exemplaria animalium habitant. Varias sunt formae et voces animalium, diversae facultates eorum. Homo quoque animal est, sed animal sociale. Ratione, lingua menteque cetera animalia ab homine superantur. Multa de animalibus proverbia scimus. Nonnulla eorum: melior est canis vivus leone mortuo; canis timidus vehementius latrat, quam mordet; e cantu

avis cognoscitur; aquilam volare doces; veris praenuntia venit hirundo; una hirundo non facit ver; elephantus non capit murem; aquila non captat muscas et cetera.

Практичне заняття №12.

Тема. Пасивний стан часів системи інфекта.

Мета: засвоєння лексико-граматичних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Система особових закінчень пасивного стану.

Практичне завдання:

Грамматичний аналіз і переклад тексту з латинської мови на українську.

De familia Romana.

De familia Romana ex libris virorum Romanorum doctorum cognoscimus. Primum locum in ea vir obtinebat. Sed in familia Romana non solum dominus et domina, filii et filiae ipsorum, sed etiam servi erant. Servorum officia varia erant, alii eorum, catenis vincti agros in latifundiis colebant, alii in ludis gladiatoriiis exercebantur, alii domi ministrabant, alii fabri erant, ferrum, argentum aurumque formabant, alii alia faciebant. Multi servorum, praecipue Graeci, viri docti erant. Ei erant scribae, medici et magistri liberorum. Servi vitam molestam et miseram agebant, a dominis injuste puniebantur. Nonnulli servi injuriam dominorum non ferebant et contra eos armis pugnabant.

Практичне заняття №13.

Тема. Неозначена форма теперішнього часу пасивного стану.

Мета: засвоєння лексико-граматичних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Особливості вживання неозначеної форми теперішнього часу пасивного стану в латинській мові.

Практичне завдання:

Переклад речень з латинської мови на українську.

1. Jam antiqui putabant victoriam amare curam.
2. Audio sororem meam carmen cantare.
3. Aurora audiam aves vocibus claris cantare.
4. Caesar dixit se in Britanniam celeriter venturum esse.
5. Scimus Ciceronem oratorem maximum fuisse.
6. Legimus Graecos Trojam expugnasse.
7. Romani tradunt multas urbes a Caesare expugnatas esse.
8. Hannibal sperabat Romam a se victum iri.
9. Puer dicit fabulas poetarum libenter legi.
10. Necesse est rem publicam ab optimis viris regi.
- II. Notum est in legione Romana numerari decern cohortes, sive sex milia militum.
12. Germani antiqui vinum importari vetabant.
13. Caesar suos equites hostium cornua aggredi jussit.
14. Nonnulli philosophi antiqui deos esse negabant.

Практичне заняття №14.

Тема. Ступені порівняння прикметників в латинській мові.

Мета: засвоєння лексико-граматичних особливостей латинської мови.

Короткі теоретичні відомості

1. Утворення вищого та найвищого ступенів порівняння прикметників в латинській мові.

Практичне завдання:

Утворіть вищий та найвищий ступені порівняння прикметників

Altus, a, um; miser, a, um; pulcher, chra, chrum; acer, acris, acre; brevis, e; felix; utilis, e; facilis, e.

Практичне заняття №15.

Тема. Минулий час доконаного виду дійсного способу активного стану.

Мета: засвоєння лексико-граматичних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Особливості утворення минулого часу доконаного виду дійсного способу активного стану в латинській мові (Perfectum indicativi activi).

Практичне завдання:

Грамматичний аналіз і переклад з латинської мови на українську.

De viro cupido

Habuit vir quidam gallinam, quae cotidie ovum aureum ei dabat. Vir cupidus contentus non fuit eis ovis, quae cotidie accipiebat. Putavit: “Certe, magna copia auri intra ventriculum gallinae est. Occidam illam et aurum excipiam”. Necavit gallinam, sed nihil invenit, itaque neque aurum, neque gallinam habet. Recte in proverbiiis dicitur: “avarus semper eget” et “rarus vir fortunā sua contentus”.

De Daedalo

Daedalus, artifex clarus, casu hominem necavit. Itaque cum filio Icaro ex Athenis fugit et in Cretam migravit. Ibi regi labyrinthum aedificavit. Postea Daedalus constituerat in patriam remigrare. Rex autem Daedalum et Icarum retinuit et in labyrinthum inclusit. Tum Daedalus e pennis alas fecit et cum filio avolvit. Sed incautus Icarus ad solem prope advolvit, sol ceram, quae pennas vinxit, tabefecit. Icarus in mare decidit, Daedalus autem in Siciliam pervenit.

De Artemisia

Olim Mausolus terrae Cariae rex fuit. Habuit Artemisiam, uxorem fidēlem. Artemisia Mausolum, maritum suum, valde amavit. Post Mausoli mortem Artemisia viro funus magnificum paravit. Ossa et cinerem ejus aquam incidit et ebibit. Postea sepulcrum memorabile viro exstruxit, quod inter septem omnium terrarum miracula numeratur.

Практичне заняття №16.

Тема. Давноминулий час дійсного способу активного стану.

Мета: засвоєння лексико-граматичних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Особливості утворення давноминулого часу доконаного виду дійсного способу активного стану в латинській мові (Plusquamperfectum indicativi activi).

Практичне завдання:

Грамматичний аналіз і переклад з латинської мови на українську.

1. Graeci Trojam expugnavērunt, urbem concremavērunt, incōlas fere omnes necavērunt. 2. Tarquinius Superbus fuit ultīmus rex Romanōrum. 3. Milītes audāces in proeliis multas victorias reportavērunt. 4. Dixi et anīmam salvāvi; dixi et anīmam levāvi. 5. Excessit, evāsit, erūpit (Cicero). 6. Militāvi non sine Gloria (Horatius). 7. Darēus, rex Persārum, Greciam in potestātem suam redigēre cupīvit. 8. Herodōtum, scripor Graecōrum, qui pater historiae appellātur, multas urbes vidit et mores eārum descripsit. 9. Ennius in versībus suis multa facta civium Romanōrum pinxit. 10. Tu, amīce, ad me venīre promisēras, sed non venisti. 11. Xerxes, ubi Athēnas intrāvit, omnes sacerdotēs necāvit et urbem delēvit. 12. Antīqua quae nunc sunt, ea fuērant olim nova. 13. Ut sementem fecēris, ita metes. 14. Cum Tullius convenērit, mittam eum ad te. 15. Non credam id, nisi vidēro. 16. Librum tuum, quem mihi promisēras, accēpi. 17. Caesar cum iis novis legionībus, quas in Italia conscripsērat, per fines Gallōrum in Germaniam advēnit. 18. Si qaesiverītis, inveniētis. 19. Urbem Romam a principio reges habuērunt. 20. Marcus Atilius Regūlus, qui in Africam suas copias traduxērat, ibi multa oppīda expugnāvit. 21. Romani Gallos, qui in Italiam irruērunt, cecidērunt. 22. Ridēbis, si epistūlam meum legēris. 23. Mihi dolēbit, si quid stulte fecēro. 24. Agricōla, qui agrum male coluērit, parvum frumentum accipiet. 25. Ex eo libro, qui legēram, multa nova cognōvi.

Практичне заняття №17.

Тема. Майбутній час доконаного виду дійсного способу активного стану.

Мета: засвоєння лексико-граматичних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Утворення майбутнього часу доконаного виду дійсного способу активного стану в латинській мові (Futurum II).

Практичне завдання:

Провідмініайте дієслова в однині та множині у часі Futurum II.

Laudavero, docuero, misero, serpero, audivero.

Практичне заняття №18.

Тема. Пасивний стан часів системи перфекта.

Мета: засвоєння лексико-граматичних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Утворення минулого часу дійсного способу пасивного стану (Perfectum indicativi passivi).
2. Утворення давноминулого часу дійсного способу пасивного стану (Plusquamperfectum indicativi passivi).
3. Утворення майбутнього часу другого дійсного способу пасивного стану (Futurum II indicativi passivi).

Практичне завдання:

Прочитайте та перекладіть українською мовою текст

1. Ah, quid egi! Quid egerunt!
2. Veni, vidi, vici.
3. Tarquinius Superbus fuit ultimus rex Romanorum.
4. Cognovi amicum atque aequalem meum.
5. Caesar

Ariovisto, regi Germanorum, locum colloquio constituit. 6. Verbum «cedo» facit perfectum «cessi», «cado» - «cecidī», «caedo» - «cecidī». 7. Milites audaces in proeliis multas victorias reportaverunt. 8. Ennius in versibus suis maxima facta civium Romanorum pinxit. 9. «Ut ego majores (poetas), sic me coluerunt minores», - scripsit Ovidius. 10. Multo sanguine et vulneribus ea victoria Poenis stetit. 11. Epicurus ex animis horrunum religionem cum deis immortalibus radicatus extraxit. 12. Urbem Romam a principio reges habuerunt. 13. Aegyptii et Babylonii omnem curam in stellarum cognitione posuerunt. 14. Cerasos, quae antea non fuerant in Italia, L. Lucullus primus e Ponto invexit. 15. Tu heri ad me venire promiseras, sed non venisti. 16. Galli, qui non longe a Roma castra posuerant, in urbem eo die non intrare constituent. 17. Romani Gallos, qui in Italiam irruerant, ceciderunt. 18. Caesar cum ris novis legionibus, quas in Italia conscripserat, per fines Gallorum in Genavam advenit. 19. Marcus Atilius Regulus, qui in Africam suum exercitum traduxerat, ibi oppida et multa castella expugnavit. 20. Polycratem Samium fellcem appellabant: nullum malum acciderat ei, nisi quod anulum, quo delectabatur, in mari abjecerat. 21. Cum Tullius rure redierit, mittam eum ad te. 22. Si quaesiveris, invenies.

Практичне заняття №19.

Тема. Відмінювання числівників.

Мета: засвоєння лексико-граматичних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Особливості відмінювання числівників в латинській мові.
2. Кількісні і порядкові числівники.

Практичне завдання:

Утворіть числівники латинською мовою.

41, 25, 34, 22, 28, 100, 1000, 11, 64, 88, 99, 29, 48, 95.

Провідніайте числівники

Unus, una, unum, tres, tria.

Перекладіть речення українською мовою.

1. In legi Romano decem cohortes errant. 2. Bis bina sunt quattor. 3. Apud Romunos quotannis bini consmles creabantur. 4. Qui scribit, bis legit. 5. Graeci Troiam (per) decem annos obsedorunt. 6. Primus inter pares.

Практичне заняття №20.

Тема. Герундій.

Мета: засвоєння лексико-граматичних особливостей латинської мови, формування і розвиток навичок читання та письма латинською мовою, а також навичок письмового перекладу з латинської мови на українську зі словником.

Короткі теоретичні відомості

1. Особливості утворення і вживання герундія в латинській мові.
2. Форми герундія в латинській мові.

Практичне завдання

Прочитайте та перекладіть українською мовою

1. Germanis neque consilii habendi, neque arma capiendi spatium datum est. 2. Cum spe vincendi simul abjecisti certandi etiam cupiditatem. 3. Non est tempus plura narrandi. 4. Mores ridendo emendantur. 5. Nihil agendo homines male facere discunt. 6. Breve tempus aetatis satis longum est ad bene honesteque vivendum. 7. Nulla aetas ad perdiscendum sera est. 8. Rem praeclaram juventuti ad discendum invenisti nec mihi difficilem ad docendum. 9. Eloquendi vis nos ea, quae scimus, alios docere adjuvat. 10. In rebus tam severis non est jocandi locus. 11. Perspiciuntur in agendo virtutes. 12. Scribendo dicimus diligentius, dicendo scribimus facilius. 13. Legendo mens tormanda est. 14. Docendo discimus. 15. Omnis generis humani vinculum est ratio et oratio, quae docendo, discendo, communicando, judicando conjungit inter se homines naturali quadam societate. 16. Sensus videndi acerrimus est. 17. Miles fortis exemplum aliis ad imitandum dedit. 18. Magna pars Babyloniorum constiterat in

muris, avida cognoscendi novum regem (Alexandrum), sed plures obviam egressi sunt. 19. Audivisse te credo Platonem, Socrate mortuo, primum in Aegyptum discendi causa, post in Italiam et in Siciliam contendisse. 20. Mihi fortuna, multis rebus ereptis, usum dedit bene suadendi.

6. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

З метою систематизації вивченого матеріалу і закріплення теоретичних знань і практичних вмінь і навичок проводяться наступні види контролю:

- опитування на практичних заняттях;
- письмовий переклад зі словником;
- тестування і проведення контрольних робіт;

Форма атестаційного контролю – екзамен.

7. КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

7.1. КОНТРОЛЬНА РОБОТА ВАРІАНТ 1

Модуль 1

1. Звук [к] у латинських словах переважно передається буквою:

- а) с
- б) s
- в) k

2. У якому рядку неправильно утворено інфінітив за формою 1 ос. одн.

- а) I відміна *amo – amare, clamo – clamare, erro – errare*
- б) II відміна *video – videre, studio – studere*
- в) III відміна *vinco – vincere, tego – tegere, ago – agere*
- г) VI відміна *punio – punire, sentio – sentire*

3. У якому рядку правильно утворено 1 ос. одн. теперішнього часу за формою інфінітива

- a) II відміна *valere – valete*
- б) III відміна *dividere – divide*
- в) VI відміна *venire – venio*

4. Оберіть правильний варіант перекладу вислову *Хочеш бути коханим – кохай!*

- a) *Si vis amari, ama*
- б) *Credo, quia absurdum*
- в) *Pecunia non olet*

5. Оберіть правильний варіант перекладу вислову *Festina lente*

- a) Не поспішай
- б) Поспішай повільно
- в) Поспішай швидше

6. Прикметники чоловічого роду наведено в рядку

- a) *indivisus, legitimus, privatus*
- б) *indivisa, legitima, privata*
- в) *indivisum, legitimum, privatum*

7. Неособові форми латинського дієслова перелічено в рядку

- a) *persona prima, persona secunda, persona tertia*
- б) *modus indicativus, modus coniunctivus, modus imperativus*
- в) *infinitivus, participium, supinum, gerundium, gerundivum*

8. Основа інфекта визначається у третій дієвідміні

- a) шляхом відкидання закінчення *-ge* від неозначеної форми дієслова

- б) шляхом відкидання закінчення –ere від неозначеної форми дієслова
- в) шляхом додавання закінчення –ere до неозначеної форми дієслова

9. Визначте, у якому рядку утворено Imperativus Singularis

- а) Docete!
- б) Defendite!
- в) Puni!

10. Визначте, у якому рядку утворено Imperativus Pluralis

- а) Nolite nocere!
- б) Noli nocere!
- в) Divide!

Модуль 2

1. У якому рядку правильно зазначено особові закінчення граматичного часу Praesens Indicativi activi в однині

- а) -o, -s, -t
- б) -mus, -tis, -nt

2. У якому рядку правильно перекладено речення *Я слухаю*

- а) Audimus
- б) Audio
- в) Audit

3. Зразок правильного відмінювання дієслова *audire* у Praesens Indicativi activi у множині подано в рядку

- а) Audio, audis, audit
- б) Audimus, auditis, audiunt
- в) Audimus, auditis, audite

4. Яку дію виражає граматичний час Imperfectum Indicativi activi

- a) Незакінчену по відношенню до минулого
- б) Закінчену по відношенню до минулого
- в) Довготривалу дію

5. Визначіть граматичний час дієслова defendemus

- a) Praesens Indicativi activi
- б) Imperfectum Indicativi activi
- в) Futurum I Indicativi activi

6. До IV відміни належить іменник

- a) amicus, i m
- б) otium, i n
- в) domus, us f

7. Визначіть граматичний час дієслова puniar

- a) Praesens Indicativi passivi
- б) Imperfectum Indicativi passivi
- в) Futurum I Indicativi passivi

8. Визначіть граматичний час дієслова docebantur

- a) Praesens Indicativi passivi
- б) Imperfectum Indicativi passivi
- в) Futurum I Indicativi passivi

9. Правильний варіант перекладу Poetae audiuntur, leguntur, ediscuntur

подано в рядку

- a) Поетів слухають, читають, вивчають напам'ять
- б) Поети слухають, читають, вивчають напам'ять

10. Правильний варіант перекладу *Vita ab amicis ornatur* подано в рядку

- а) Життя прикрашається друзями
- б) Друзі прикрашають життя

Модуль 3

1. У якому рядку правильно зазначено особові закінчення граматичного часу *Perfectum Indicativi activi* в однині

- а) -i, -isti, -it
- б) -imus, -itis, -erunt

2. У якому рядку правильно перекладено речення *Я навчив*

- а) Docueram
- б) Docui
- в) Docueris

3. Зразок правильного відмінювання дієслова *defendere* у *Perfectum Indicativi activi* в однині

подано в рядку

- а) Defenderam, defenderas, defenderat
- б) Defendero, defenderis, defenderit
- в) Defendi, defendisti, defendit

4. Яку дію виражає граматичний час *Plusquamperfectum Indicativi activi* в латинській мові

- а) Дію, що відбудеться пізніше за іншу дію в минулому
- б) Дію, що відбулася після іншої дії в минулому
- в) Дію, що відбулася раніше за іншу дію в минулому

5. Визначіть граматичний час дієслова *puniverat*

- a) Perfectum Indicativi activi
- б) Plusquamperfectum Indicativi activi
- в) Futurum II Indicativi activi

6. Визначіть граматичний час дієслова *defenderitis*

- a) Perfectum Indicativi activi
- б) Plusquamperfectum Indicativi activi
- в) Futurum II Indicativi activi

7. Числівники від 11 до 17 утворюються додаванням до основного числівника слова

- a) -decim
- б) -ginta
- в) -centi

8. Правильний варіант перекладу *quinque et viginti* подано в рядку

- a) 21
- б) 23
- в) 25

9. Слово *сантиметр* походить від латинського

- a) septem
- б) decem
- в) centum

10. Правильний варіант перекладу *Primus inter pares* подано в рядку

- a) Рівний серед перших
- б) Перший серед рівних

7.2. КОНТРОЛЬНА РОБОТА ВАРІАНТ 2

Модуль 1

1. Приголосний «с» вимовляється як [ц] перед голосним звуком:

- а) е
- б) а
- в) и

2. У якому рядку неправильно утворено інфінітив за формою 1 ос. одн.

- а) I відміна *paro – parare, laboro – laborare, interrogo – interrogare*
- б) II відміна *habeo – habere, moveo – movere*
- в) III відміна *scribe – scribere, dico – dicere, lego – legere*
- г) VI відміна *sentio – sentire, servio – servire*

3. У якому рядку правильно утворено 1 ос. одн. за формою інфінітива

- а) I відміна *accusare – accuso*
- б) III відміна *tangere – tangete*
- в) VI відміна *reperire – reperira*

4. Оберіть правильний варіант перекладу вислову *Все своє ношу з собою*

- а) *Omnia mea mecum porto*
- б) *Festina lente*
- в) *Si vis amari, ama*

5. Оберіть правильний варіант перекладу вислову *Credo, quia absurdum*

- а) Вірю, бо це безглуздо
- б) Крапля камінь точить
- в) Не вірю, бо це безглуздо

6. Прикметники жіночого роду наведено в рядку

- a) indivisus, legitimus, privatus
- б) indivisa, legitima, privata
- в) indivisum, legitimum, privatum

7. Стани латинського дієслова перелічено в рядку

- a) persona prima, persona secunda, persona tertia
- б) modus indicativus, modus coniunctivus, modus imperativus
- в) infinitivus, participium, supinum, gerundium, gerundivum

8. Основа інфекта визначається у першій, другій та четвертій дієвідмінах

- a) шляхом відкидання закінчення –re від неозначеної форми дієслова
- б) шляхом відкидання закінчення –ere від неозначеної форми дієслова
- в) шляхом додавання закінчення –ere до неозначеної форми дієслова

9. Визначте, у якому рядку утворено Imperativus Singularis

- a) Docete!
- б) Divide!
- в) Punite!

10. Визначте, у якому рядку утворено Imperativus Pluralis

- a) Nolite punire!
- б) Noli punire!
- в) Puni!

Модуль 2

1. У якому рядку правильно зазначено особові закінчення граматичного часу Praesens Indicativi activi у множині

- a) -o, -s, -t
- б) -mus, -tis, -nt

2. У якому рядку правильно перекладено речення *Vin sluxae*

- a) Audimus
- б) Audio
- в) Audit

3. Зразок правильного відмінювання дієслова *amare* у Praesens Indicativi activi у множині подано в рядку

- a) Amo, amas, amat
- б) Amus, amatis, amant
- в) Amamus, amatis, amant

4. Яким дієсловом в українській мові відповідає граматичний час Imperfectum Indicativi activi

- a) Дієсловом доконаного виду
- б) Дієсловом недоконаного виду
- в) Інфінітиву

5. Визначіть граматичний час дієслова *docebam*

- a) Praesens Indicativi activi
- б) Imperfectum Indicativi activi
- в) Futurum I Indicativi activi

6. До IV відміни належить іменник

- a) filius, i m
- б) stadium, i n
- в) manus, us f

7. Визначіть граматичний час дієслова *defendebat*

- a) Praesens Indicativi passivi
- б) Imperfectum Indicativi passivi
- в) Futurum I Indicativi passivi

8. Визначіть граматичний час дієслова *docebitur*

- a) Praesens Indicativi passivi
- б) Imperfectum Indicativi passivi
- в) Futurum I Indicativi passivi

9. Правильний варіант перекладу *Catillina a Cicerone accusatur* подано в рядку

- a) Цицерон звинувачує Катіліну
- б) Катіліна звинувачується Цицероном

10. Правильний варіант перекладу *Advocatus reum defendit* подано в рядку

- a) Адвокат захищає підсудного
- б) Підсудний захищається адвокатом

Модуль 3

1. У якому рядку правильно зазначено особові закінчення граматичного часу *Plusquamperfectum Indicativi activi* в однині

- a) -m, -s, -t
- б) -mus, -tis, -nt

2. У якому рядку правильно перекладено речення *Ми захистили раніше*

- a) *defenderimus*

- б) defendit
- в) defenderamus

3. Зразок правильного відмінювання дієслова *defendere* у Plusquamperfectum Indicativi activi в однині

подано в рядку

- а) Defenderam, defenderas, defenderat
- б) Defendero, defenderis, defenderit
- в) Defendi, defendisti, defendit

4. Яку дію виражає граматичний час Perfectum Indicativi activi в латинській мові

- а) Дію, що відбудеться пізніше за іншу дію в минулому
- б) Дію, що відбулася після іншої дії в минулому
- в) Доконану дію в минулому

5. Визначіть граматичний час дієслова *condemnaverant*

- а) Perfectum Indicativi activi
- б) Plusquamperfectum Indicativi activi
- в) Futurum II Indicativi activi

6. Визначіть граматичний час дієслова *condemnavit*

- а) Perfectum Indicativi activi
- б) Plusquamperfectum Indicativi activi
- в) Futurum II Indicativi activi

7. Числівники від 30 до 90 (десятки) утворюються додаванням до основного числівника слова

- а) -decim

- б) -ginta
- в) -centi

8. Правильний варіант перекладу числівника *undetriginta* подано в рядку

- а) 31
- б) 23
- в) 29

9. Слово *центнер* походить від латинського

- а) septem
- б) decem
- в) centum

10. Правильний варіант перекладу *Duo litigant, tertius gaudet* подано в рядку

- а) Двоє б'ють третього
- б) Коли двоє б'ються, третій радіє

7.3. КОНТРОЛЬНА РОБОТА ВАРІАНТ 3

Модуль 1

1. Який склад у латинській мові короткий?

- а) відкритий склад перед голосним
- б) закритий склад перед голосним
- в) відкритий склад перед приголосним

2. У якому рядку неправильно утворено інфінітив за формою 1 ос. одн.

- а) I відміна *curo – curare, monstro – monstrare, voco – vocare*
- б) II відміна *debeo – debere, doceo – docere*
- в) III відміна *credo – credere, duco – ducere, mitto – mittere*

г) VI відміна *audio – audire, finio – finire*

3. У якому рядку правильно утворено 1 ос. одн. за формою інфінітива

- а) I відміна *portare – porto*
- б) II відміна *respondere – respondete*
- в) VI відміна *dormire – dormite*

4. Оберіть правильний варіант перекладу вислову *Хочеш миру – готуйся до війни*

- а) *Si vis pacem, para bellum*
- б) *Si vis pacem, para pacem*
- в) *Si vis bellum, para pacem*

5. Оберіть правильний варіант перекладу вислову *memento mori*

- а) Пам'ятай про море
- б) Пам'ятай про смерть
- в) Моментально в море

6. Прикметники середнього роду наведено в рядку

- а) *indivisus, legitimus, privatus*
- б) *indivisa, legitima, privata*
- в) *indivisum, legitimum, privatum*

7. Особи латинського дієслова перелічено в рядку

- а) *persona prima, persona secunda, persona tertia*
- б) *modus indicativus, modus coniunctivus, modus imperativus*
- в) *infinitivus, participium, supinum, gerundium, gerundivum*

8. Дієслова в латинській мові поділяються на 4 дієвідміни залежно від

- a) кінцевої літери основи інфінітива
- б) початкової літери основи інфінітива
- в) кількості складів у слові

9. Визначте, у якому рядку утворено Imperativus Singularis

- a) Ama!
- б) Amate!
- в) Scribite!

10. Визначте, у якому рядку утворено Imperativus Pluralis

- a) Nolite docere!
- б) Noli docere!
- в) Condemna!

Модуль 2

1. Який сполучний голосний з'являється між основою і закінченням у дієслів у III дієвідміні у граматичному часі Praesens Indicativi activi у множині

- a) -i
- б) -a
- в) -u

2. У якому рядку правильно перекладено речення *Ми слухаємо*

- a) Audimus
- б) Audio
- в) Audit

3. Зразок правильного відмінювання дієслова *respondeo* у Praesens Indicativi activi у множині подано в рядку

- a) Respondeo, respondes, respondet
- б) Respondemus, respondetis, respondent
- в) Respondere, respondetis, respondent

4. Який суфікс мають дієслова I і II дієвідміни у граматичному часі

Imperfectum Indicativi activi

- a) -b-
- б) -ba-
- в) -eba-

5. Визначіть граматичний час дієслова *puniebant*

- a) Praesens Indicativi activi
- б) Imperfectum Indicativi activi
- в) Futurum I Indicativi activi

6. До IV відміни належить іменник

- a) ager, agrī *m*
- б) factum, ī *n*
- в) fructus, us *m*

7. Визначіть граматичний час дієслова *doceor*

- a) Praesens Indicativi passivi
- б) Imperfectum Indicativi passivi
- в) Futurum I Indicativi passivi

8. Визначіть граматичний час дієслова *punientur*

- a) Praesens Indicativi passivi
- б) Imperfectum Indicativi passivi
- в) Futurum I Indicativi passivi

9. Правильний варіант перекладу *Cicero Catillinam accusat* подано в рядку

- а) Цицерон звинувачує Катіліну
- б) Катіліна звинувачується Цицероном

10. Правильний варіант перекладу *Romani hostes vincunt* подано в рядку

- а) Римляни перемагають ворогів
- б) Вороги перемагають римлян

Модуль 3

1. У якому рядку правильно зазначено особові закінчення граматичного часу *Futurum II* в однині

- а) -o, -s, -t
- б) -mus, -tis, -nt

2. У якому рядку правильно перекладено речення *Ми навчимо раніше*

- а) docueramus
- б) docuimus
- в) docuerimus

3. Зразок правильного відмінювання дієслова *defendere* у *Futurum II Indicativi activi* в однині

подано в рядку

- а) Defenderam, defenderas, defenderat
- б) Defendero, defenderis, defenderit
- в) Defendi, defendisti, defendit

4. Яку дію виражає граматичний час *Futurum II* в латинській мові

- a) Дію, що відбудеться пізніше за іншу дію в минулому
- б) Дію, що відбудеться раніше за іншу дію в майбутньому
- в) Дію, що відбулася раніше за іншу дію в майбутньому

5. Визначіть граматичний час дієслова *puniverat*

- a) Perfectum Indicativi activi
- б) Plusquamperfectum Indicativi activi
- в) Futurum II Indicativi activi

6. Визначіть граматичний час дієслова *docuisti*

- a) Perfectum Indicativi activi
- б) Plusquamperfectum Indicativi activi
- в) Futurum II Indicativi activi

7. Числівники від 200 до 900 (сотні) утворюються додаванням до основного числівника слова

- a) -decim
- б) -ginta
- в) -centi

8. Правильний варіант перекладу *undeviginti* подано в рядку

- a) 21
- б) 20
- в) 19

9. Слово *квартет* походить від латинського

- a) novem
- б) octo
- в) quattuor

10. Правильний варіант перекладу *Tertium non datur* подано в рядку

- а) Третього не дано
- б) Третьому не дали
- в) Три не дають

**8. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ
СТУДЕНТІВ У**

1. Фонетична будова латинської мови.
2. Граматичні категорії іменника. Перша відміна іменника.
3. Друга відміна відмінювання іменників і прикметників.
4. Іменники третьої відміни.
5. Четверта відміна іменників.
6. П'ята відміна іменників.
7. Прийменники в латинській мові.
8. Займенники в латинській мові.
9. Ступені порівняння прикметників в латинській мові.
10. Дієслово в латинській мові. Типи відмінювання дієслів. Основні форми дієслова.
11. Теперішній час дійсного способу активного стану.
12. Наказовий спосіб латинського дієслова.
13. Минулий час недоконаного виду дійсного способу активного стану.
14. Майбутній час (перший) дійсного способу активного стану.
15. Пасивний стан часів системи інфекта.
16. Часи системи перфекта. Минулий час доконаного виду дійсного способу активного стану.
17. Давноминулий час дійсного способу активного стану.
18. Майбутній час (другий) доконаного виду дійсного способу активного стану.
19. Пасивний стан часів системи перфекта.

20. Особливості відмінювання числівників в латинській мові. Кількісні і порядкові числівники.
21. Герундій.

9. ЗРАЗОК ПІДСУМКОВОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНОК

ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА ВАРІАНТ 1

1. У якому слові латинська літера *i* читається як [й]
- а) *iunior*
 - б) *initium*
 - в) *lingua*
2. У якому слові латинська літера *s* читається як [к]
- а) *caecus*
 - б) *civis*
 - в) *locus*
3. Латинська літера *s* читається як [ц] у всіх словах у рядку крім
- а) *ceterum, Cicero, Graecia*
 - б) *suicidum, codex, fifficilis*
 - в) *centum, scire, carcer*
4. У якому слові латинська літера *s* читається як [з]
- а) *fraus*
 - б) *casus*
 - в) *spiritus*
5. У якому слові латинське буквособолучення *ti* читається як [ці]
- а) *bestia*
 - б) *ratio*

в) tibi

6. Продовжіть вираз *Aut cum scuto*,

а) aut in scuto

б) in scuto

в) aut scuto

7. Доповніть вираз *Manus ... lavat*

а) manus

б) manum

в) mani

8. До якої відміни належить іменник *nauta, ae m*

а) I

б) II

в) III

г) IV

9. До якої відміни належить іменник *curriculum, i m*

а) I

б) II

в) III

г) IV

10. До якої відміни належить іменник *fructus, us m*

а) I

б) II

в) III

г) IV

11. Визначіть форму дієслова *Infinitivus praesentis activi*

а) amamus

б) amate

в) amare

12. Визначіть граматичний час дієслова *condemno*

- a) Praesens indicativi activi
- б) Perfectum indicativi activi
- в) Imperfectum indicativi activi

13. Визначіть граматичний час дієслова *vici*

- a) Praesens indicativi activi
- б) Perfectum indicativi activi
- в) Imperfectum indicativi activi

14. Визначіть граматичний час дієслова *amabatis*

- a) Futurum I indicativi activi
- б) Perfectum indicativi activi
- в) Imperfectum indicativi activi

15. Визначіть граматичний час дієслова *legent*

- a) Futurum I indicativi activi
- б) Perfectum indicativi activi
- в) Imperfectum indicativi activi

16. Визначіть граматичний час дієслова *audiar*

- a) Praesens indicative passivi
- б) Imperfectum indicativi passivi
- в) Futurum I indicativi passivi

17. У якому відмінку вжито числівник у реченні *unam feminam video*

- a) Accusativus singularis
- б) Genetivus pluralis
- в) Nominativus pluralis

18. Яке слово є іменником у реченні *Uni epistulae respondi*

- а) перше
- б) друге
- в) третє

19. Які граматичні часи вжито у реченні *Caesar in campo legiones instruxit, quas in Gallia conscripserat*

- а) Futurum II, Futurum I
- б) Imperfectum indicativi activi, Futurum I
- в) Perfectum indicativi activi, Plusquamperfectum indicativi activi

20. У якому реченні не порушено порядок слів

- а) Anno septingentesimo quinquagesimo tertio condita est Roma
- б) Roma anno septingentesimo quinquagesimo tertio est condita
- в) Roma anno septingentesimo quinquagesimo tertio condita est

21. Дайте характеристику латинській мові з точки зору її походження та періодизації.

22. Опишіть категорії іменника в латинській мові. Наведіть приклади.

23. Пасивний стан часів системи інфекта. Особливості утворення. Наведіть приклади.

24. Кількісні і порядкові числівники в латинській мові. Особливості утворення і вживання.

Критерії оцінювання

Кількість балів за виконання завдань											
0..34	35...59	60...63	64...68	69...73	74...79	80...85	86...89	90...93	94...97	98...100	
Оцінка											
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Незадовільно		Задовільно				Добре			Відмінно		
Критерії оцінювання завдань відкритого типу											
Студент не опанував навчальний матеріал		Студент засвоїв основний теоретичний матеріал навчальної дисципліни, але допускає значну кількість			Студент виявляє добрі знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, але			Студент демонструє систематичні та глибокі знання навчального матеріалу за змістом			

дисципліни, допускає значну кількість суттєвих помилок.	неточностей і грубих помилок.	допускає несуттєві помилки.	навчальної дисципліни. Помилки відсутні.
---	-------------------------------	-----------------------------	--

Оцінювання підсумкової контрольної роботи здійснюється за 100-бальною шкалою:

Завдання 1-го рівня складності: 1-12 – 2,5 балів

Завдання 2-го рівня складності: 13-20 – 5 балів

Завдання 3-го рівня складності: 21-24 – 7,5 балів

Додатково до балів підсумкової контрольної роботи зараховуються бали за активність на практичних заняттях (1-5 балів за різні види активності: усні відповіді, виконання письмових завдань, самостійна робота (конспектування, укладання словника латинських тощо).

10. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УСПІШНОГО ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Самостійна робота з дисципліни «Латинська мова» є однією з головних форм організації навчання студентів і включає в себе підготовку до практичних занять, а також самостійну роботу.

Підготовка до аудиторних занять вимагає від студентів самодисципліни, творчого підходу, і передбачає як повторення попереднього матеріалу, так і вивчення навчального матеріалу, що відноситься до теми практичного заняття, а також ознайомлення з додатковою інформацією за пропонованою темою. Такий вид роботи направлений на розвиток у студентів вмінь працювати з науковою літературою, вчить аналізувати та систематизувати інформацію, виділяти головне.

Систематична, вдумлива робота над навчальним матеріалом є ключовим фактором, що впливає на засвоєння знань, а також на вироблення умінь та навичок, необхідних для успішного досягнення поставлених завдань при

вивченні дисципліни «Латинська мова», в результаті чого студенти оволодіють вміннями читати тексти латинською мовою, аналізувати латинські іменники, прикметники, числівники, дієслова, виконувати адекватний письмовий переклад текстів з латинської мови на українську зі словником, зіставляти сучасні живі мови з латинською мовою з точки зору їх фонетичної, лексичної і граматичної будови.

Самостійна робота передбачає розгляд та опанування студентами визначених у програмі навчальної дисципліни «Латинська мова» розділів за матеріалом рекомендованих викладачем підручників та посібників.

Підготовка до виконання контрольних робіт передбачає повторення та поглиблений розгляд навчального матеріалу, що викладався на практичних заняттях протягом вивчення курсу «Латинська мова».

ЗМІСТ

1. ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЦИПЛІНИ.....	3
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛАТИНСЬКА МОВА» для студентів спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська....	4
3. САМОСТІЙНА РОБОТА.....	7
4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	8
5. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ.....	9
6. ФОРМИ КОНТРОЛЮ	24
7. КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ.....	24
7.1. КОНТРОЛЬНА РОБОТА ВАРІАНТ 1.....	24
7.2. КОНТРОЛЬНА РОБОТА ВАРІАНТ 2.....	30
7.3. КОНТРОЛЬНА РОБОТА ВАРІАНТ 3.....	35
8. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ.....	41
9. ЗРАЗОК ПІДСУМКОВОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНОК	42
10. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УСПІШНОГО ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	46